

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของทักษะด้านความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) พัฒนา ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำชมรม นักศึกษา 3) เปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำชมรม นักศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยและพัฒนา โดยมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมวัด ก่อนและหลังการทดลอง และติดตามผลการทดลอง ระยะเวลาที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของทักษะด้านความ ร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำชมรมนักศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะดังกล่าว และระยะเวลาที่ 3 การทดลองใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาทักษะดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชมรมนักศึกษา จำนวน 56 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 28 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมนักศึกษา และผู้นำชมรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะด้านความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีม และภาวะผู้นำชมรมนักศึกษา 3) แบบสอบถามทักษะด้านความร่วมมือ แบบสอบถาม การทำงานเป็นทีม และแบบสอบถามภาวะผู้นำชมรมนักศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .97, .97 และ .97 ตามลำดับ ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์ประกอบของทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำชมรม นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าทักษะความร่วมมือ มี 2 องค์ประกอบคือ การ ร่วมมือดำเนินงานของชมรมนักศึกษา และการแสดงพฤติกรรมความร่วมมือ สามารถอธิบายความ แปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 71.81 นั้นแสดงถึงว่าทักษะ ความร่วมมือจะต้องพิจารณา ถึง 2 เรื่อง คือ ด้านการร่วมมือในการดำเนินงาน และการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมความร่วมมือ ด้านที่ 2 การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีองค์ประกอบเดียวเป็นการให้ความหมายเป็นองค์รวมไม่สามารถแยกเป็น

องค์ประกอบได้ สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 71.86 ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำ มี 2 องค์ประกอบ คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำ และความสามารถนำทีมไปสู่เป้าหมาย สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 70.00 จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำที่ดีและสามารถจูงใจทีมงานไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

2) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ พบว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ มีจำนวน 12 กิจกรรม พัฒนาจากการนำองค์ประกอบของทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำมาประกอบในการพัฒนา ถือเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการแนะแนว ด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 5 คน และพบว่ามีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก แล้วได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างพบว่า ทั้ง 12 กิจกรรม มีค่าความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากต่อการส่งเสริมทักษะ ค่าเฉลี่ย 2.90, 2.91 จากคะแนนเต็ม 3

3) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และ ติดตามผล

3.1) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้นำชมรมนักศึกษามีความร่วมมือในการทำงาน การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการใช้กิจกรรมแนะแนวแบบปกติ พบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มทดลองมีทักษะด้านความร่วมมือในการทำงาน การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

3.3) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำภายหลังการทดลอง และติดตามผลไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

1) การศึกษาองค์ประกอบของทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าทักษะความร่วมมือ มี 2 องค์ประกอบคือ การร่วมมือดำเนินงานของชมรมนักศึกษา และการแสดงพฤติกรรมความร่วมมือ สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 71.81 นั้นแสดงถึงว่าทักษะความร่วมมือจะต้องพิจารณาถึง 2 เรื่อง คือ ด้านการร่วมมือในการดำเนินงาน และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความร่วมมือ ด้านที่ 2 การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีองค์ประกอบเดียวเป็นการให้ความหมายเป็นองค์รวมไม่สามารถแยกเป็นองค์ประกอบได้ สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 71.86 แสดงให้เห็นว่าลักษณะของการทำงานเป็นทีมเป็นพฤติกรรมที่เป็นองค์รวมไม่สามารถแยกเป็นองค์ประกอบย่อย ดังนั้น การพัฒนาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมจึงจำเป็นต้องทำกิจกรรมเป็นองค์รวมไม่ว่าจะเป็นการร่วมกันวางแผน ร่วมกันดำเนินงาน รวมถึงร่วมกันติดตามประเมิน อีกทั้งคุณลักษณะของบุคคลที่อยู่ในทีมก็ต้องพิจารณาร่วมกันทั้งหมด ไม่สามารถแยกเป็นรายด้านได้ซึ่งการที่มีองค์ประกอบด้วยเป็นลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะ ซึ่ง ฟาบริเกอร์ (Fabriger) (2012, น.6) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจว่าการมีองค์ประกอบเดียวเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำ มี 2 องค์ประกอบ คือ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำ และความสามารถนำทีมไปสู่เป้าหมาย สามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 70.00 จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำที่ดีและการสามารถจูงใจทีมงานไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

2) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเพื่อส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ พบว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเพื่อส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ มีจำนวน 12 กิจกรรม พัฒนาจากการนำองค์ประกอบของทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำมาเป็นกรอบในการพัฒนา ถือเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาการแนะแนว ด้านการวัดและประเมินผล รวมจำนวน 5 คน และพบว่ามี ความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ซึ่ง บุญเลี้ยง ทุมทอง (2555, น.188-191) กล่าวว่า การตรวจสอบความตรง ด้วยการนำเครื่องมือที่จัดทำขึ้นไปให้กลุ่มผู้ทรงวุฒิทำการตรวจสอบนั้น จะทำให้ เครื่องมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชมรมและ ได้ถามความสอดคล้องและความเหมาะสมของผู้เข้าเป็นกลุ่มทดลอง หลังจากนั้นมีการปรับ กิจกรรมและนำไปใช้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีค่าความสอดคล้อง และเหมาะสมในระดับมาก

โดยมีค่าเฉลี่ย 2.90, 2.91 จากคะแนนเต็ม 3 เป็นการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีหลายขั้นตอนเพื่อให้คุณภาพของชุดกิจกรรมเกิดขึ้นและมั่นใจได้ว่าชุดกิจกรรมนี้สามารถนำไปใช้กับกลุ่มทดลองได้เป็นอย่างดี

3) การศึกษาผลการเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

3.1) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง

3.1.1) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวผู้นำชมรมนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีความร่วมมือในการทำงาน สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นเป็นกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการต้องร่วมมือกันทำงานกิจกรรมบางอย่างเป็นการใช้พลังที่ต้องมีร่างกายแข็งแรง บางอย่างเป็นกิจกรรมที่ใช้ความคิดซึ่งต้องอาศัยบุคคลที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันในทีม กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในการทำงานร่วมมือกันในทีม กลุ่มผู้นำชมรมนักศึกษาได้ช่วยเหลือกันในการทำงานด้วยความเต็มใจ มีความสัมพันธ์ที่ดี มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน มีความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin, 1961 อ้างถึงใน Cummings, Stephen Bummings, Stephen Brindgman, Todd Brown, Kenneth G. 2015) ซึ่งได้กล่าวว่า ความร่วมมือของทีมจะต้องมีการทำงานด้วยกันที่ดี มีความกระตือรือร้น มีบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี อีกทั้ง ลิเคิร์ต (Likert, 1961) ได้กล่าวถึงการร่วมมืออย่างแท้จริงว่าเป็นการมีส่วนร่วมในการตั้งจุดประสงค์ร่วมกัน มีการสื่อสารแบบ 2 ทาง จะทำให้ทีมงานประสบความสำเร็จ รวมถึงการมีผลผลิตที่สูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบอร์กอลิสัน (Burke Alison, 2011) ได้ศึกษา การทำงานเป็นกลุ่ม การร่วมมือกันทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ พบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน มีผลการเรียนที่ดีกว่า มีความพึงพอใจมากกับการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะยังคงอยู่ในมหาวิทยาลัยอีกด้วย

3.1.2) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวผู้นำชมรมนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีการทำงานเป็นทีม สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวได้ใช้กิจกรรมที่เป็นการแบ่งเป็นทีมย่อยซึ่งได้รับการฝึกการทำงานเป็นทีมทั้งในการทำงานในทีมตนเอง และการแข่งขันกับทีมอื่น ซึ่งสมาชิกจะต้องมีการยอมรับความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมทีมรวมถึงการมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกันอันจะนำไปสู่การทำให้ทีมทำงานได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการการทำงานเป็นทีม แมคอินไทร์และเซล (McIntyre and Sales, 1995 อ้างถึงใน พวงรัตน์ เกสรแพทย์. (2557) ได้

กล่าวว่าทีมงานมีหลักการสำคัญที่ต้องยอมรับสมาชิกเต็มใจร่วมมือกันและสนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาซิทาห์ เบนทิ สุไลมาน (Mashitah Binti Sulaiman, 2016) พบว่าทำงานเป็นทีมเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องใช้กับนักศึกษาทุกคนในสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทักษะการทำงานเป็นทีมสามารถช่วยให้นักศึกษาแสดงออกและช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงาน และปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้

3.1.3) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวผู้นำชมรมนักศึกษากลุ่มทดลองมีภาวะผู้นำสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวได้ฝึกให้สมาชิกในทีมมีบทบาทในการเป็นผู้นำรวมถึงกิจกรรมในการเป็นผู้นำสมาชิกได้มีส่วนในการนำที่แตกต่างกันตามกิจกรรมที่ออกแบบทั้งกิจกรรมที่เน้นการเคลื่อนไหว หรือเน้นกระบวนการคิด ซึ่งคะแนนภาวะผู้นำของกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมากเนื่องจากได้ฝึกทั้งการเป็นผู้นำที่ดี ที่มีคุณลักษณะของบุคลิกภาพของผู้นำ และความสามารถนำทีมไปสู่เป้าหมายโดยการนำของผู้นำจะเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการตั้งจุดมุ่งหมายร่วมกัน ประเมินความก้าวหน้า และมีการสื่อสารระหว่างกันตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ เรนซิส ลีเคิร์ต (Rensis Likert, 1961) ได้กล่าวถึง แบบผู้นำซึ่งเป็นแบบการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทำให้ทีมงานภายใต้การนำแบบนี้ส่งผลให้ทีมประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ออสมาน (Osman A., 2014) พบว่า ความสามารถในการเป็นผู้นำและพฤติกรรมสามารถพัฒนาในหลายวิธีที่ต่างกัน รูปแบบต่าง ๆ จะสามารถสร้างผู้นำได้ ดังนั้นการเป็นผู้นำที่ดี ในสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ได้แก่ บทบาทความเป็นผู้นำในระดับสมาคม สโมสรและอื่น ๆ จะเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสำหรับการเผชิญหน้ากับความท้าทายหลายอย่างที่เราอาจพบหลังจากใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย และอีกทั้งผลงานวิจัยของ แอนโทนี เคลลี (Anthony Kelly, 2015) พบว่า ทักษะความเป็นผู้นำในการแข่งขันในเศรษฐกิจโลก แม้ว่าในปัจจุบันการศึกษาทั่วไปได้เพิ่มความสำคัญของการเรียนรู้ มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำในนักศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษา นั้นหมายถึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำ รวมถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุดกิจกรรมแนะแนวที่ให้สร้างจรวดมีคะแนนความเหมาะสม ระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเต็ม 3 นั้นหมายความว่า กิจกรรมแนะแนวสามารถพัฒนาภาวะผู้นำได้เป็นอย่างดี

3.2) การเปรียบเทียบทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้นำชมรมนักศึกษาของกลุ่มทดลองมีความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับช่วงหลังการทดลองเนื่องจากชุดกิจกรรมการแนะแนวสามารถพัฒนาทักษะให้กับชมรมนักศึกษา

และได้มีประสบการณ์ในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทั้ง 3 ลักษณะ จึงทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นคงอยู่เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน ในระยะติดตามผล และยังมีข้อมูลที่อยู่ในกลุ่มทดลองได้ให้ข้อมูลว่าได้มีประสบการณ์ในการไปให้ความร่วมมือกับการทำงานในชมรมนักศึกษามากขึ้น มีประสบการณ์การทำงานเป็นทีมมากขึ้น รวมถึงกล้าแสดงออกในการเป็นผู้นำในบางกิจกรรมที่ชมรมมอบหมาย จึงเป็นส่วนเสริมทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นคงทนในระยะติดตามผล

อันเนื่องมาจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวสนุกสนานท้าทายความสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากกิจกรรมและนำไปสู่การสรุปเนื้อหาสาระและการนำไปสู่องค์ความรู้ การเรียนรู้โดยกิจกรรมทำให้ผู้เข้าอบรมมีความน่าสนใจไม่น่าเบื่ออีกทั้งเพิ่มความสนุกสนานกิจกรรมจัดให้มีการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างและมีการแข่งขันกับอีกกลุ่มซึ่งเป็นการท้าทายความสามารถและสร้างแรงบันดาลใจในการทำให้เกิดพลังของทั้งบุคคลและทีมที่จะเอาชนะกับอุปสรรคที่เกิดขึ้น สาเหตุนี้จึงนำไปสู่คะแนนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งนี้ รายละเอียดของแต่ละกิจกรรม วิจัยสังเคราะห์ความรู้จากการดำเนินการทดลอง สามารถวิเคราะห์และอภิปรายผลได้ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 แรกพบ เป็นกิจกรรมเริ่มต้นเพื่อสร้างความคุ้นเคยและทำความรู้จักกัน พร้อมทั้งเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้เห็นประโยชน์ของพฤติกรรมด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา ทั้งยังสร้างความคุ้นเคยต่อผู้จัดกิจกรรมจะทำให้เกิดความไว้วางใจ การเปิดใจที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยน การซักถาม การสอบถามต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การแนะแนว และการเรียนรู้ของนักศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จากกิจกรรมนี้นักศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นว่า มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองนี้ได้ทำงานร่วมกันมาเป็นเวลาหลายปี แม้ว่าอาจจะเพิ่งได้รับการเลือกตั้งใหม่ แต่ทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์ต่อกันมากขึ้น มีการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง เกิดความใกล้ชิดต่อกัน เปิดใจในการทำงานร่วมกัน มีสติสัมปชัญญะ และรับฟังกันมากขึ้น และในส่วนของผู้วิจัยก็มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่ไม่ค่อยสนิทสนมกับนักศึกษามาก่อน

กิจกรรมที่ 2 ทีมของเรา เป็นกิจกรรมการแบ่งกลุ่มของกลุ่มทดลอง ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มีการตั้งชื่อกลุ่ม ตั้งคำขวัญประจำกลุ่ม ตั้งสัญลักษณ์กลุ่ม และผู้นำของกลุ่ม จะถือว่าเป็นการฝึกการทำงานร่วมกันที่ดีที่สุด เมื่อแบ่งกลุ่ม ต้องมีกระบวนการทำให้แต่ละกลุ่มมีการยึดเหนี่ยวกันในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มเข้มแข็ง ในขณะเดียวกัน พยายามจะสอดแทรกแนวคิดเรื่องการทำงานเป็นกลุ่มตลอดเวลาของการจัดกระบวนการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มจะถูกท้าทายในผลงาน หรือความสำเร็จของ

การทำงาน ส่งเสริมการสร้างจินตนาการ และความใฝ่ฝันร่วมกันด้วย ซึ่งแบ่งกลุ่มนักศึกษาละกัน ทำให้สมาชิกของชมรมถูกกระจายออกไป ไม่อยู่ในกลุ่มของจังหวัดของตนเอง ทำให้เกิดกลุ่มใหม่ เป็นการรวมกันแบบใหม่

จากกิจกรรม นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า แต่ละกลุ่มเกิดความตึงเครียดที่จะรวมตัว และสร้างผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิจัย ที่ต้องการให้แต่ละชมรมได้เกิดบรรยายของการพัฒนาผลงานของชมรม ผู้วิจัยเองพยายามที่จะสะท้อนให้เห็นว่า การมีกลุ่มไม่ใช่เรื่องยาก แต่การทำให้กลุ่มเกิดความตึงเครียดเข้มแข็ง มีความยากลำบากมากกว่า สมาชิกกลุ่ม จะต้องมีความรู้สึกเป็น “ทีมของพวกเขา” และต้องมีความปรารถนาจะสร้างผลงานของชมรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำให้นักศึกษาในจังหวัดหรือในชมรม เห็นว่าผู้บริหารชมรม ได้คำนึงถึงประโยชน์ของสมาชิกส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จทางการศึกษา

กิจกรรมที่ 3 และ กิจกรรมที่ 4 ความร่วมมือ เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยต้องการฝึกนักศึกษาเรื่อง**ความร่วมมือในการทำงาน** โดยใช้ ลอดห่วง ให้นักศึกษาจับมือกัน และให้บ่วงวงกลมที่อยู่กับคนแรก ถูกส่งต่อเนื่องจนถึงกลุ่มสุดท้าย โดยไม่ให้มือที่จับกันหลุดออกจากกัน ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน เพื่อให้สามารถส่งบ่วงเชือกถึงคนสุดท้ายอย่างรวดเร็วที่สุด และสามารถชนะอีกกลุ่มหนึ่งได้ และใช้กระดาษวางคลอง ให้นักศึกษายืนบนแผ่นฟิวเจอร์บอร์ด เล็ก ๆ แผ่นละ 4-5 คน ที่ต้องเหยียบเท้ากัน หรือต้องยกขาข้างหนึ่งออก เพื่อให้สามารถเดินทางไปได้ ตั้งแต่จุดเริ่มต้น จนถึงจุดสิ้นสุด

จากทั้งสองกิจกรรมนี้ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า ความร่วมมือกันเท่านั้นที่จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงจากกิจกรรมให้นักศึกษาเห็นว่า ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องของการเรียน หรือความสำเร็จในชีวิต จำเป็นต้องร่วมมือและช่วยเหลือกัน ซึ่งความร่วมมือกันนี้ นักศึกษาก็ต้องหาเทคนิคใหม่ ๆ ที่จะทำให้บรรลุผลโดยเร็ว ไม่มีงานไหนที่จะไม่ใช่เทคนิคพิเศษ การอ่านหนังสือ การเตรียมตัวสอบ ล้วนต้องใช้เทคนิคพิเศษ กิจกรรมจะเข้าวางคลอง ทำให้นักศึกษาเข้าใจถึงการต้องทำงานอย่างใกล้ชิด การยอมลำบากกว่าคนอื่น ๆ เช่น การยอมถูกเหยียบขา การยอมแบกภาระสมาชิกในทีม การต้องยืนถ่างขา เป็นต้น การขอบคุณซึ่งกันและกัน การขอโทษกัน เมื่อทำงานกระทบกระทั่งกัน

กิจกรรมที่ 5 และ กิจกรรมที่ 6 การทำงานเป็นทีม เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยต้องการฝึกนักศึกษาเรื่อง**การทำงานเป็นทีม** โดยใช้การส่งหัวใจ ให้นักศึกษาส่งหัวใจที่แขวนไว้ที่ปลายไม้และไม้ ต้องถูกหนีบระหว่างขาทั้งสอง โดยห้ามใช้มือจับไม้หรือจับหัวใจ และต้องส่งต่อ ๆ กันไปจนหัวใจ

มาถึงจุดเริ่มต้นใหม่ หากหัวใจตกหล่นระหว่างทาง จะให้กลับมาเริ่มต้นใหม่ที่จุดเริ่มต้น และใช้กิจกรรมลงเรือลำเดียวกัน ให้นักศึกษายืนอยู่บนผ้าใบขนาด 2 X 2 เมตร และให้ขับเคลื่อนผ้าใบไปข้างหน้ายังจุดสิ้นสุด โดยห้ามออกนอกผ้าใบ และห้ามพับผ้าใบ

จากกิจกรรมส่งหัวใจ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า ได้เห็นถึงความสำคัญของสมาชิกแต่ละคน ที่ต้องรับผิดชอบภารกิจของตนเอง และยังต้องรับผิดชอบในภารกิจของส่วนรวมด้วย และไม่เพียงแต่ทำตามหน้าที่ของตนเองเท่านั้น ยังจะต้องทำหน้าที่มากกว่าความรับผิดชอบ เมื่อสมาชิกในกลุ่ม ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ เช่น ไม่สามารถนำหัวใจไปส่งมอบได้ หรือเมื่อสมาชิกสองคนไม่สามารถรับหรือส่งหัวใจได้ สมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะทำงานเสร็จแล้วหรือยังไม่ทำงาน ต้องมีหน้าที่ที่จะช่วยประคับประคองให้การส่งหัวใจ ไปสู่เป้าหมายปลายทางให้สำเร็จ

จากกิจกรรมลงเรือลำเดียวกัน นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า การยืนอยู่บนผ้าใบ และการทำให้ผ้าใบขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วย เป็นความยากลำบากอย่างมาก ต้องพร้อมเพรียงและเป็นทีมกัน จริง ๆ ต้องมีการจัดจังหวะ จัดระเบียบการทำงาน ไม่มีการกลั่นแกล้งกันทำงาน ระหว่างสมาชิกแถวหน้าและแถวหลัง ต้องจัดระบบประสานสัมพันธ์ของแถวหน้าและแถวหลังเป็นอย่างดี ต้องรับฟังกันเพื่อจะหาวิธีการที่ดีที่สุด ในการขับเคลื่อน

กิจกรรมที่ 7 และ กิจกรรมที่ 8 การเป็นผู้นำ เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยต้องการฝึกนักศึกษาเรื่อง**การเป็นผู้นำ** โดยใช้สะพานมรณะ ให้นักศึกษาเดินทางจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ประมาณ 15 เมตร โดยมีเงื่อนไขว่า ห้ามไม่ให้เอาขาแตะพื้น ขาหมายถึงขาอ่อนลง นอกจากนี้ ให้สัมผัสพื้นได้ และใช้เกมสร้างจรวด ให้นักศึกษาพับกระดาษเอ 4 ให้เป็นรูปจรวด และยิงไปข้างหน้า โดยมีเงื่อนไขว่า ต้องผ่านเส้นมาตรฐาน เพื่อจะดูว่า แต่ละกลุ่มมีสมาชิกผ่านเส้นมาตรฐานได้กี่คน

จากกิจกรรมสะพานมรณะ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า **ความเป็นผู้นำ**นั้น ต้องแสดงออก เริ่มตั้งแต่การนำพาพูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อให้สามารถหาวิธีการเดินทางไปได้ การรับฟัง และการสร้างกระบวนการทดสอบ ทดลองเพื่อให้มั่นใจในวิธีที่กลุ่มเลือก ตลอดจนการเป็นผู้นำต้องคิดหาวิธีการเมื่อพบว่าสมาชิกบางคน ไม่สามารถจะเดินทางไปได้จนถึงปลายทาง ซึ่งจะพบว่าผู้นำต้องย้อนกลับมาช่วยเหลือสมาชิก

จากกิจกรรมสร้างจรวด นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า รอบแรกที่สมาชิกกลุ่มต่างคนต่างสร้างขึ้น และก็ยิงจรวดให้ผ่านเส้นมาตรฐาน พบว่า มีสมาชิกที่สามารถผ่านเส้นมาตรฐานเพียง 1 ใน 3 เท่านั้น แต่เมื่อมีการสร้างจรวดก่อนยิงครั้งสอง สมาชิกได้มีการรวมตัวกัน แลกตัวแบบที่ดี

ที่สุด และผู้นำของกลุ่ม ได้มอบหมายคนที่มีทักษะดีที่สุดมาช่วยแนะนำในการสร้างจรวด พบว่าสมาชิกสามารถยิงจรวดผ่านเส้นมาตรฐานเกือบทุกคน มีสมาชิกคนเดียวของทั้งสองกลุ่ม ที่ไม่สามารถจะยิงจรวดผ่านเส้นมาตรฐานได้ แสดงว่าความเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับ และการให้คำปรึกษาแนะนำของผู้นำ ทำให้ผลงานของสมาชิกดีขึ้นกว่าเดิม

กิจกรรมที่ 9 โปสเตอร์การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักศึกษา ฝึกการจับเอาความรู้ และสร้างแนวคิดรวบยอดจากกิจกรรม ในเรื่องของความร่วมมือในการทำงาน การทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้นำ แต่ให้นักศึกษาวาดภาพสิ่งที่เรียนรู้ โดยแบ่งเป็นภาพ 3 ด้าน คือ ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้นำ โดยมีคำถามว่า กิจกรรมทั้งสามด้านนี้ นักศึกษาจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรบ้าง จึงสามารถจะเป็นคนที่ให้ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม และมีความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยได้จัดปากกาสี เพื่อให้นักศึกษาได้ตกแต่งภาพวาดให้มีสีสันสวยงาม

จากกิจกรรม นักศึกษาได้วาดภาพ และสะท้อนการเรียนรู้ มานำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยรวมแล้วนักศึกษ้อธิบายถึง ความเป็นคนใส่ใจคนอื่น ๆ การมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเห็นคุณค่าของบุคคลอื่น การรับฟัง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น สำหรับการให้วาดเป็นภาพนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายให้เห็นถึง การเรียนรู้ที่จะให้เกิดพลังการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม และการสร้างผู้นำที่ดีนั้น จะต้องสร้างความสมดุลระหว่างการใช้แรง ที่เป็นพลังกาย พลังสมอง มาสู่พลังแห่งหัวใจ นั่นคือความงาม อารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้น การเขียนเป็นโปสเตอร์ จะเป็นส่วนความงาม ส่วนของอารมณ์ความรู้สึกร่วมกัน จะทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์กันที่เหนียวแน่นมากขึ้น

กิจกรรมที่ 10 กิจกรรมการสะท้อนตัวเรา และกิจกรรมที่ 11 กิจกรรมสะท้อนชมรมของเรา ทั้งสองกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยให้นักศึกษานั่งเป็นวงกลม และสะท้อนว่า หลังจากวันนี้ไปแล้ว นักศึกษาแต่ละคน จะมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง และจะจัดการให้ชมรมได้เปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

จากกิจกรรมทั้งสองกิจกรรม นักศึกษาได้สะท้อนถึง การปรับปรุงตนเอง เช่น การรับฟังคนอื่น การวางแผนในการทำงาน การให้เกียรติกรรมการร่วมชมรม การรู้จักการขอบคุณเพื่อนร่วมงานมากขึ้น สำหรับกิจกรรมการสะท้อนชมรม คือความตั้งใจจะไปพัฒนางานของชมรมให้เข้มแข็งมากขึ้น การประสานความร่วมมือ กับทุกฝ่าย

กิจกรรมที่ 12 ขอบคุณจากใจ เป็นกิจกรรมที่จะให้นักศึกษาได้อำลากัน ด้วยกันจับมือหรือจะกอดกันก็ได้ และให้พูดความในใจ การขอบคุณ การขออภัย จนกว่าจะครบทุกคน

จากกิจกรรมนักศึกษาได้แสดงความขอบคุณกันเป็นคู่ ๆ กันอย่างตื่นเต้นดีใจที่ได้คุยกัน
บางคนถึงกับน้ำตาคลอที่ได้จับมือกับเพื่อน ๆ ด้วยความประทับใจ

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และ
ภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ข้อเสนอแนะดังนี้

1) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับมหาวิทยาลัย

1.1) ผลการวิจัยพบว่าผู้นำชมรมนักศึกษาที่เข้าร่วมในกลุ่มทดลองมีการพัฒนาทักษะ
ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ดังนั้น
มหาวิทยาลัยควรมีงบประมาณในการสนับสนุนการฝึกอบรมด้วยกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเน้นการทำกิจกรรม
เคลื่อนไหวบทบาทสมมุติ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนผู้นำชมรมนักศึกษาในทีมทำให้ได้แสดงศักยภาพของ
การเป็นผู้นำได้อย่างเต็มความสามารถ

1.2) จากข้อค้นพบที่ผู้นำชมรมนักศึกษาเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และควรนำไป
พัฒนาชมรมอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรมีแผนปฏิบัติการในการพัฒนาผู้นำชมรมในแต่ละ
จังหวัดให้กว้างขวางต่อไป

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสำหรับฝ่ายกิจการนักศึกษา ของมหาวิทยาลัย

2.1) ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะด้าน
ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
โดยส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาสามารถใช้ชุดกิจกรรมและได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำ
ชมรมนักศึกษาเพื่อให้มีทักษะตามศตวรรษที่ 21

2.2) ผู้นำชมรมให้ความเห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวมีความเหมาะสม สอดคล้อง และ
มีความเชื่อมั่นว่าจะนำไปใช้ในการทำงานกับชมรมนักศึกษา ดังนั้น ผู้ที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาจึง
ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำชมรมให้มีการนำไปใช้ในการทำงานต่อไป

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1) การวิจัยครั้งนี้เน้นการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อส่งเสริมทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรมนักศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา โดยผู้ที่จัดกิจกรรมเป็นผู้วิจัย ซึ่งหากมีการทำวิจัยครั้งต่อไป อาจเป็นการพัฒนาแกนนำผู้นำชมรมนักศึกษาให้เป็นต้นแบบเพื่อการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการขยายการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

3.2) ในการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นกิจกรรมแนะแนวที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวและกระบวนการทำงานร่วมกันหากมีการวิจัยครั้งต่อไป อาจนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมจากกิจกรรมนี้ได้

